

DIGI Korczak Bulletin jrg. 11 nr. 2, april 2024

"Hoe, wat, waarom? Ik voorvoel vele vragen waarop men een antwoord verwacht. En ik zeg: Ik weet het niet." (UIT: Hoe houd je van een kind, Janusz Korczak)

Dit Korczak Bulletin is ook te vinden op onze website: <http://korczak.nl/stichting/>

Korczak: alles heeft zijn grens alleen....

"Alles heeft zijn grens - alleen drieste schaamteloosheid is grenzeloos." Dit schreef Korczak op 22 juli 1942 in zijn dagboek van het ghetto (ruim twee weken voor hij met de kinderen werd weggevoerd). Toen op 7 oktober Hamas-leden het zuiden van Israël binnenvielen en daar mensen vermoordden, verkrachtten en gijzelaars meenamen, en toen daarna Israël met grenzeloze overmacht terugsliep, moesten wij steeds weer aan deze zin denken. De dramatische situatie rond de oorlog in Gaza verwacht ons. Wij denken aan onze Korczak-vrienden in Israël, de gegijzelde volwassenen en kinderen, hun doden, aan Palestijnse vaders en moeders die geen kant meer uit kunnen, aan al die onschuldige slachtoffers in Gaza, waaronder heel veel kinderen. En wij denken aan al die kinderen die levenslang hun trauma's mee zullen dragen... In [Bijlage-1](#) vind je onze overdenking.

'Wereldwijde crises treffen kinderen het hardst'

Ann Skelton, hoogleraar Kinderrechten aan de Universiteit van Leiden, tevens voorzitter van het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties dat moet toezien op de naleving van verdragen, hield op 12 april jl. een oratie waarin zij stelde dat de huidige crises desastreus zijn voor kinderen. Zij stelt onder meer: 'Er is een toename van zware oorlogen en conflicten en er is een toename van extreme omstandigheden zoals de coronapandemie en klimaatverandering die samenkomen in een soort *perfect storm*. Daarom is deze polycrisis zo moeilijk te bestrijden. Het leek een tijd lang juist beter te gaan en meer landen waren op weg om armoede onder kinderen te reduceren. Maar door covid kwam er stilstand en in sommige landen achteruitgang. Veel staten konden hun *sustainable development goals* (VN-afspraken voor een duurzame ontwikkeling, red.) niet meer halen en geven sindsdien ook minder prioriteit aan kinderrechten.'

Een interview met haar vind je hier: [Interview Ann Skelton](#)

Korczak Studiereis in het najaar

Dit najaar willen we opnieuw een Korczak studiereis naar Warschau organiseren voor iedereen die geïnteresseerd is in het leven en werk van Korczak. Een verslag van de afgelopen reis kunt u vinden in ons vorige bulletin en is hier te downloaden (bijlage 4)

[Verslag Korczakreis 2023](#)

Wanneer u mogelijk wil deelnemen aan de reis in het najaar van 2024 en meer informatie wil, laat het ons weten via info@korczak.nl; bij voldoende belangstelling (een minimum van 12 deelnemers) gaat de reis door.

Korczak Oorkonde 2024

Wij hebben na onze oproep vele aanmeldingen met namen van organisaties en personen ontvangen die mogelijk in aanmerking kunnen komen voor de Korczak Oorkonde.

De jury bestaat uit: Aafke Vermeijden (theoloog, geestelijk verzorger bij SJSJ - Het Keerpunt - Icarus), Jeffrey Sellier (orthopedagoog bij Olympia College, RVC de Hef Rotterdam), Peter te Riele (trainer in het onderwijs), Duncan di Cicco (docent bij Forta Amsterdam), Tamara Kleinbloesem (leerling VO, binnenkort student VU), en namens het bestuur: Hélène Dongelmans (bestuurslid JKS en begeleider in het onderwijs).

Eerst wordt een 'top 5' gemaakt van alle inzendingen. Vervolgens gaat de jury bij enkele organisaties op bezoek en wordt een definitieve keuze gemaakt. Wij hopen de oorkonde in het najaar uit te kunnen reiken.

Nash Dom 2024

Van 3 t/m 9 augustus zal wederom een Nash Dom kamp voor kinderen worden gehouden in de Roerdomp in Middelbeers (NB). Het Nash Dom kamp is een plek waar kinderen van 6 t/m 17 jaar welkom zijn, ongeacht beperkingen, cultuur of nationaliteit.

Heb je belangstelling om als vrijwilliger mee te werken bij de begeleiding, laat dit dan weten

via: nashdomnl@gmail.com

Aanmelden van deelnemende kinderen kan ook via dit mailadres. Kijk op de website [NashDom](#). Als kinderen extra aandacht of zorg nodig hebben, gaan we graag in overleg; ook zijn er mogelijkheden voor financiële ondersteuning.

Nivoz Onderwijsavond: Zonder bemoediging gaat het niet

stichting nivoz

[NIVOZ onderwijsavond: 'Zonder bemoediging gaat het niet'](#) op woensdag 17 april in Rotterdam vanuit het werk van Beate Letschert. In deze speciale Onderwijsavond wordt met Luc Stevens haar pedagogische begrip 'bemoediging' tot leven gebracht. De vertaling van *Das übersehene Kind*, is in het Nederlands beschikbaar onder de titel: 'Het kind dat niet gezien wordt'. In het Rotterdamse Dokhuis zullen naast Luc Stevens meer sprekers uit school- en opleidingspraktijk het woord voeren en gaan we ook met dialogische werkvormen aan de slag. (Zie ook: Boekentips)

Symposium 'Naar een pedagogische bestuurscultuur in het onderwijs':

[Kijk op: Symposium](#)

Naar aanleiding van het boek *Het ambacht van een schoolbestuurder* wordt op 15 mei 2024 bij het NIVOZ een symposium gehouden. In *Het ambacht van een schoolbestuurder* onderzoekt Dick den Bakker wat een goede schoolbestuurder is.

Hiervoor deed de auteur uitgebreid literatuuronderzoek en interviewde hij een groot aantal bestuurders. Hij komt tot de conclusie dat een goed bestuurder bescheiden is in wat hij of zij kan bereiken, liefdevol handelt en beseft dat de wereld én het onderwijs niet maakbaar zijn. De auteur onderstreept het belang van gemeenschapszin en de proactieve rol van de bestuurder in het zoeken naar het goede handelen in allerlei situaties. Een inspirerend boek dat aansluit bij de dagelijkse praktijk van het schoolbestuur. Op 28 juni zal ook bij de VU in Amsterdam een speciale dag worden gehouden rond dit thema: [VU het ambacht](#)

Aahhh...

Bijzondere tentoonstelling: Over lichaam, seksualiteit, gender en consent. In het Onderwijsmuseum is een speciale tentoonstelling over de wijze waarop we in onderwijs en opvoeding in de afgelopen eeuw omgingen met Seksuele Opvoeding. Giechelen bij plaatjes van blote lijven, ongemak bij uitleg over condooms, angst voor soa's. Veel mensen hebben gemengde gevoelens over hun eigen seksuele voorlichting op school. Dat is jammer en het kan beter. Open en eerlijk.

Aahhh..! laat zien, dat het bij relationele en seksuele vorming om veel meer gaat dan dat ene hoofdstukje in de biologieboeken op school. Voorlichting geven en krijgen is niet alleen belangrijk. Het kan ook leerzaam, spannend en leuk zijn. Nu te zien! (tot 24 november 2024)

Het is sowieso aan te bevelen om eens een kijkje te nemen in het Nationaal Onderwijsmuseum, want er is nog veel meer te zien voor iedereen die geïnteresseerd is in onderwijs en opvoeding, voor alle leeftijden: [Onderwijsmuseum](#)

Lesproject rond Stolpersteine

In het kader van de komende mei-herdenkingen brengen we het volgende project voor de bovenbouw PO en onderbouw VO onder uw aandacht.

Jij hoort in onze klas

Wat gebeurde er tijdens de Tweede Wereldoorlog met joodse kinderen en hun familie in Rotterdam, in de omgeving van jouw school?

Reeds meer dan tien jaren wordt op diverse scholen in Rotterdam het project "Jij hoort in onze klas" uitgevoerd. Hierbij verdiepen de leerlingen zich in de achtergronden van kinderen wiens naam op het Kindermonument in Rotterdam staan. Arie de Bruin, voorzitter van de Korczakstichting, is schrijver en eindredacteur van het project.

Het kan ook heel goed gebruikt worden om je met je klas verder te verdiepen in de achtergrond van namen die op Stolpersteine staan. Sommige informatie in de handleiding is weliswaar gericht op de situatie in Rotterdam, maar met enige aanpassing kan in elke plaats in Nederland waar

Stolpersteine zijn gelegd het project worden uitgevoerd.

De handleiding is gratis te downloaden via: [Jij-hoort-op-onze-school](#)

International Korczak Association

Op 21 september zal de eerstvolgende vergadering van de IKA gehouden worden in Warschau. Daar wordt van 17-22.09.2024 de 17e UNESCO Chair International Summer School gehouden, mede georganiseerd door de Poolse Janusz Korczak Association (PSJK) en IKA International Korczak Association. Het thema van de zomerschool is: *Education for Peace for Children and Youth. Legacy of Janusz Korczak/Henryk Goldszmit as a Challenge for Our Future.*

Meer informatie te vinden op: [UNESCO-KORCZAK summer-school](#)

Boekentips

1. Het kind dat niet gezien wordt. Auteur Beate Letschert ISBN 9789081949378

Het boek komt 18 april uit.

Luc Stevens: 'Dit boek is een persoonlijk boek, zowel van de auteur als van de kinderen met wie zij sprak over hoe hun ouders en leraren met hen omgaan en hoe zij dat ervaren. Kinderen van 10-11 jaar als volwaardige gesprekspartners die je laten weten dat het goed is of je loyaal vertellen hoe het anders en beter had gekund en je 'vragen' als opvoeder om nog even na te denken. Zeker als zich serieuze problemen in de relatie gaan voordoen en stevige reflectie nodig is.

Daar is dit boek voor: een antwoord vinden op de vraag waar kinderen

op uit zijn als zij zich niet willen of kunnen aanpassen en wat zij nodig hebben. Dus niet zozeer 'waar komt het probleem vandaan', maar wat moeten we doen, een praktische pedagogiek.'

2. Filosofische verbeelding. Auteurs: Jos van Remundt en Sietske Blaauw. ISBN 9789463014410

Geestelijke stromingen behoort tot een van de kerndoelen in het onderwijs. Dit boek biedt een interessant en veelzijdig overzicht van de westerse filosofie en van diverse godsdiensten die op het denken van de mens in het algemeen en filosofen in het bijzonder een duidelijke invloed hebben gehad. In de uitwerking van kerndoel 38 noemt SLO bijvoorbeeld dat leerlingen leren over de centrale plaats van de kerk in het katholicisme. Om dit als leraar uit te kunnen leggen, is gedegen kennis van belang. Van Remundt en Blaauw gaan hier, net als bij andere geloven, zoals als het jodendom en de islam, diep op in. Ze schetsen tijdlijnen en ontwikkelingen binnen religies en koppelen er kunstwerken aan. Alleen al om deze reden is het boek voor onderwijsprofessionals een aanrader.

3 ReguLEER, auteurs: Hilly Drok, Rene Kneyber, Valentina Devid

In dit boek laten verschillende experts en ervaringsdeskundigen hun licht schijnen op het thema zelfregulerend leren. Met bijdragen van Patrick Sins, Gert Biesta, Jelle Jolles, James Mannion, Anique de Bruin en anderen. Je kunt ook een gratis pdf-versie van dit boek ontvangen door je hier in te schrijven: [REGULEER](#)

Website-tips:

* [Kinderrechten](#)

De Janusz Korczak Stichting is aangesloten bij het Kinderrechtencollectief, een groep van organisaties die opkomen voor de rechten van kinderen in Nederland.

Neem eens een kijkje op hun website. Er is veel interessante informatie te vinden over kinderrechten in Nederland, zowel voor kinderen als voor volwassenen.

* [Joop Berding over Korczak](#)

Joop Berding (oud-bestuurslid van de Janusz Korczak Stichting) heeft op zijn website veel informatie over Janusz Korczak en andere pedagogen en filosofen. Diverse artikelen zijn gratis te downloaden. Beslist de moeite waard om de website eens te bekijken.

Agenda

- 12 april: gastcolleges Inholland Dordrecht
- 23 apr. Medewerking themaweek CBS De Zonnewijzer, Siddeburen
- 14 mei Bestuursvergadering JKS te Dordrecht
- 21 mei gastcolleges Fontys Eindhoven
- 23 mei 2e serie gastcolleges Fontys Eindhoven
- 12 juni: Nationale Buitenspeeldag
- 29 juni Bestuursdag JKS
- 17 - 22 sept. UNESCO Korczak summerschool in Warschau
- 21 sept. IKA-vergadering

Dit bulletin wordt met de grootste zorg samengesteld. Met vragen of opmerkingen kunt u terecht bij de redactie: info@korczak.nl. Aan de informatie in dit Bulletin kunnen geen rechten worden ontleend.
Copyright (c) 2023 Janusz Korczak Stichting; eindredactie: Arie de Bruin.

Bijlage 1 Grenzeloos

een foto uit Gaza

"Alles heeft zijn grens - alleen drieste schaamteloosheid is grenzeloos." Dit schreef Korczak op 22 juli 1942 (ruim twee weken voor hij met de kinderen werd weggevoerd) in zijn dagboek.

Toen op 7 oktober Hamas-leden het zuiden van Israël invielen en daar schaamteloos mensen vermoordden, verkrachtten en gijzelaars meenamen, moest ik aan deze zin denken. Korczak vervolgt: *"De autoriteiten hebben gelast het ziekenhuis aan de Stawkistraat te ontruimen. En de directrice moet de ernstig zieken uit de Stwakistraat in de Zelnasastraat opnemen. Wat te doen?"*

Toen vervolgens Israël met grote overmacht zich 'verdedigde' en Gaza binnenviel en ook ziekenhuizen aanviel, moest ik weer aan die tekst van Korczak denken.

Wie kan ons uitleggen dat inmiddels ruim 13.000 kinderen gedood (vermoord?) konden worden als vergelding, als verdediging van de staat Israël? *"Wat te doen?"*

En wij gaan gewoon verder met ons leven. Zo nu en dan staan we even stil bij de grenzeloze schaamteloosheid in Oekraïne, Gaza, Soedan...

In datzelfde dagboek schrijft Korczak: *"Aan niets went de mens zo gemakkelijk als aan andermans ongeluk."* Het is allang geen voorpagina-nieuws meer.

Toen wij eind oktober 2023 in Warschau waren voor een studiereis en het weeshuis van Korczak bezochten schreef ik dit gedicht:

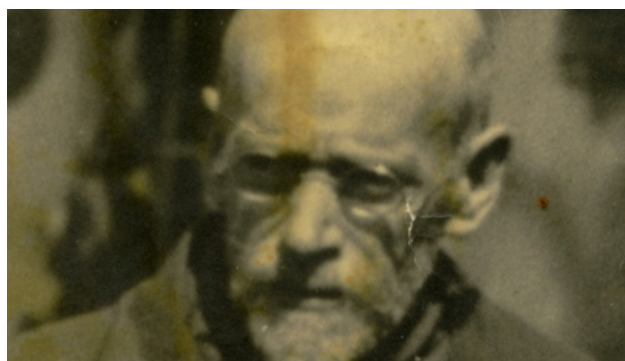
Is dat dan recht?

Als Korczak nu in Israël zou wonen
of in Gaza tussen Palestijnen
wat zou hij zeggen
denken
wat zou hij ervan vinden
nu zoveel kinderen in een graf verdwijnen
nu terroristen kinderen ontvoeren
of vermoorden
daar zijn geen woorden voor

maar als dan oog om oog
en tand om tand regeert
is dat dan goed
of weer verkeerd
hoe moeten we dan verder leven?
Korczak sprak toch altijd van vergeven
wat zou hij nu hebben gedaan?

Hij heeft toch ooit gezegd:
geen wraak,
herstel het recht...
Waar zou hij nu hebben gestaan?

Arie de Bruin

Ik wens niemand kwaad. Dat kan ik niet. Ik weet niet hoe men dat doet.

(UIT: Dagboek van het ghetto, Janusz Korczak)

(één van de laatste foto's van Janusz Korczak)

Bijlage 2 Opvoedingsregels

“Hoe, wat, waarom? Ik voorvoel vele vragen waarop men een antwoord verwacht. En ik zeg: Ik weet het niet.” (UIT: Hoe houd je van een kind, Janusz Korczak)

Overal in het werk van Korczak is duidelijk, dat hij wars is van recepten of standaard methoden in de opvoeding. Het kind zelf staat centraal, en ieder kind is uniek. Elke opvoedingssituatie is daarmee ook uniek. Je zult zelf op zoek moeten als opvoeder hoe je in die unieke situatie met dit unieke kind, met deze unieke kinderen, een relatie kan opbouwen.

Evidence-based zal dan ook niet besteed zijn aan Korczak, maar wel evidence-informed. Als wetenschapper liet hij zich graag inspireren door het werk van anderen.

Janusz Korczak leidde ook seminars voor jeugdleiders in de Joodse jeugdbeweging. Ooit schreef hij een lijst met opvoedingsregels voor zijn studenten. Voor ieder die met kinderen omgaat, zijn die regels nog steeds heel actueel! Niet als recepten, maar als fundament om zelf na te denken!

We kunnen iedere pedagogiek-docent van harte aanbevelen om onderstaande tekst met studenten te lezen. Aanleiding voor prachtige gesprekken! Trouwens ook in teams op scholen, bij de kinderopvang of de jeugdzorg zal dit het geval zijn.

Hieronder volgen enkele van die regels.

1. Het kind is een mens. Je moet zowel de goede als de slechte mens respecteren. Als je het goede kind respecteert, zal het je helpen; als je het slechte kind respecteert, zul je er geen last van hebben. Als je van het goede kind houdt, zul je tenslotte ook van het slechte kind gaan houden. Hoe dit gebeurt? Dat weet ik niet. Dat gaat vanzelf, er is geen verklaring voor te geven.
2. Eén kind - één grote wijde wereld.
Twee kinderen - drie werelden: de wereld van elk kind afzonderlijk en van beide kinderen samen.
Drie kinderen, dat is niet alleen één en nog één en nog één. Hier komt nog bij - de eerste en de tweede samen, de eerste en de derde samen, de tweede en de derde samen en daarbij nog eens de wereld van allen tezamen. En zie hier zeven werelden - onwil, vriendschap, ruzie, vreugde, verdriet.
Denk je eens in hoeveel werelden er verborgen zijn in tien, twintig, dertig kinderen, vele moeilijke werelden. Alleen, zonder de hulp van de kinderen, zul je deze werelden niet leren kennen en zal je werk als opvoeder geen succes hebben.
3. Zij leren zichzelf en elkaar het beste kennen, want zij leven samen. Als één van hen naar jou toekomt en met je praat, dan praat het als met een volwassene, als met een opvoeder; maar met leeftijdgenoten praat het anders. Als jij denkt dat het zó is en zij zeggen dat het anders is, vertrouw op hen. Hun waardeoordeel is beter. Zij kennen het kind beter dan jij.

4. Gelijkheid is een leugen. De één voelt zich goed en de ander heeft hoofdpijn of kiespijn. De één - gezond, sterk, mooi, vrolijk, vlug, zingt en praat veel; de ander - zwak, onbeholpen, lelijk, onaangenaam. De één wil en kan, de tweede - kan maar wil niet, de derde - wil maar kan niet. Er is geen advies voor te geven. Mensen zijn verschillend in hun verlangens en gevoelens.
5. Orde moet er zijn. Je kunt samen met hen orde scheppen en ook houden. Maar als jij niet in staat bent hen te helpen en geen gebruik kunt maken van hun hulp, dan zullen zij hun eigen orde scheppen. Soms kun je hen niet helpen en ben je ook niet bereid hun eigen orde te accepteren. Dan ontstaat er oorlog. Elke oorlog veroorzaakt wanorde en schade. Vergeet niet, zelfs niet één moment, dat zij een groep vormen en de groep is een reus - veel handen, voeten, ogen, oren. Deze oorlog win jij niet. Hun kracht is veel sterker dan die van jou.
6. Ik voel me niet goed. Iets zit me dwars: de beste en intelligentste kinderen wenden zich van mij af. De lastige en domme kinderen draaien om mij heen. Zij zijn vervelend en vallen mij lastig. Eens zei ik tegen één van hen: "Ga eens weg, waarom draai je de hele tijd om mij heen, waarom klamp je je aan mij vast?" Nu begin ik het beter te begrijpen: niemand wilde met hem omgaan. Daarom hebben ze mij nodig. De opvoeder moet niet aangenaam gezelschap zoeken voor zichzelf, maar voor de kinderen.
7. Dingen die een kind bezig houden; verdriet, pijn. Het heeft je nodig. Vraag niet direct: "Waarom huil je?" Wacht tot hij of zijn vriend het je zelf vertelt. Weiger niet om hulp te bieden, elke keer als het zich tot jou wendt. Doe alles voor het kind.
8. Ik heb interessante boeken gelezen. Nu lees ik interessante kinderen. Zeg niet: "ik weet het al". Ik lees hetzelfde kind één, twee, drie, tien keer en toch weet ik nog niet veel, want het kind is één grote wijde wereld, die al heel lang bestaat en altijd zal bestaan. Ik weet een beetje hoe het was en hoe het is. Maar hoe het verder zal gaan?

Deze tekst was eerder opgenomen in het Korczak Bulletin van maart 1986. Vertaling van Noga Avrahami en Jenny Bannink)

In Korczak, J. *"Het recht van het kind op respect"* (vert. René Görtzen), Uitg. SWP Amsterdam 2007, is op pag. 196 - 199 een uitgebreide versie van de opvoedingsregels te vinden, onder de titel *Opvoedingskunst*.